

ИЗВЕШТАЈ

Конференција за

***“Зајакнување на соработката
помеѓу
Собранието и НВОи
во Република Македонија“
Скопје
07, април 2003***

Ко-организирана од
Национален демократски институт за надворешни работи
и
Граѓанска асоцијација МОСТ

1. Вовед

Демократијата најдобро функционира кога граѓаните се информирани и инволвирани во работата на власта и процесите на донесување одлуки кои се од јавен интерес. Колку граѓаните се поблиску до власта, толку подобро може заедно да одговорат на предизвиците за развој на демократското општество.

Тргувајќи од идејата дека зајакнувањето на соработката помеѓу Собранието и НВОи ја подобрува комуникацијата во двете насоки и поттикнува поактивно граѓанско учество во процесите на донесување одлуки, како и поквалитетно застапување на интересите на граѓаните, Граѓанската асоцијација МОСТ и Националниот демократски институт организираа конференција за зајакнување на соработката помеѓу Собранието и НВОи.

Целта на конференцијата беше заеднички да се изнајдат начините за поактивна меѓусебна соработка и да се воспостават правци на меѓусебна комуникација. НВОи од една страна понудија можни решенија на проблемите што ги имаат при комуникацијата со народните избраници, а пратениците дадоа свои мислења за предностите и придобивките од вакавата соработка.

При организирањето на конференцијата Граѓанската асоцијација МОСТ се водеше од својата цел- зголемување на транспарентноста, одговорноста и кооперативноста на Собранието и изборните органи, преку едукација и организирање на граѓаните, превземање на активности за унапредување на правниот систем и граѓанско набљудување на политичките процеси.

2. Учесници на конференцијата¹

Педесет и еден учесник присуствуваа на конференцијата што се одржа во хотелот Холидеј Ин на 07 април 2003. 37 учесници беа претставници на НВОи од цела територија на Р.Македонија, а присуствуваа и 14 пратеници/ претседатели на комисији, координатори на пратенички групи и нивни заменици.

3. Агенда на конференцијата²

Панелисти³

Панелисти на конференцијата беа: д-р Петер Хак, поранешен пратеник во Унгарскиот парламент и експерт по Уставно право, Џули Сигал, проект менаџер/ консултант за граѓанско учество во ОБСЕ, Косово, Снежана Ѓорѓевска, претседател на Граѓанска асоцијација МОСТ, Шејла Фруман, директор на НДИ за Македонија, Елвис Жутиќ, директор на Парламентарната програма на НДИ, Македонија.

Содржина на презентацијата

Поздравен говор

Елвис Жутиќ поздравувајќи ги присутните истакна дека оваа конференција е можност за започнување на соработката помеѓу пратениците и НВОи.

¹ Листата на учесници на конференцијата е приложена како **Annex I**.

² Агендата на конференцијата е приложена како **Annex II**.

³ Биографиите на панелистите се приложени како **Annex III**

Шејла Фруман го нагласи значењето на соработката помеѓу Собранието и НВОи, изнесувајќи при тоа примери од нејзиното искуство во Канада, преку кои покажа како граѓански иницијативи придонеле за развојот на законодавната постапка и за придобивките од помошта што можат да ја пружат граѓаните.

Поранешниот Унгарски пратеник, Петар Хак елаборираше придобивки од меѓусебната соработка помеѓу пратениците и НВОи, наведувајќи голем број на примери од Унгарија.

Џули Сигал истакна дека градење кредибилитет и лобирање кај законодавците е многу тежок и макотрпен процес, но со развивање на соработка со НВОи пратениците може многу да си ја олеснат и да ја направат поефективна нивната работа.

Снежана Ѓорѓевска ја образложи идејата за организирање на конференцијата помеѓу пратениците и НВОи во Република Македонија, кажувајќи при тоа дека до сега постоела слаба меѓусебна комуникација. Таа додаде дека ова е погоден момент за развој на ваква соработка.

Работа во групи: НВОи

При работата во посебни групи, Славица Биљарска, координатор во Граѓанската асоцијација МОСТ, одржа презентација за членовите на НВОи за постапката на донесување на закони според Уставот и Деловникот за работа на Собранието на Р Македонија.

Џули Сигал направи презентација, изнаоѓајќи практични примери и алатки за начинот на кој НВОи можат да воспостават соработка со пратениците вклучувајќи: закажување на состанок со законодавецот, начините на однесување за време на состаноците, и стратегиите кои треба да бидат употребени пред, после и за време на состанокот.

- Објаснети беа неколку различни ситуации, но една од најважните беше како да се однесувате кога им пристапувате на пратениците и важноста на градење на долготраен контакт со нив.
- При лобирање за ново училиште беа изнесени неколку моменти како на пример: вклучување на Градоначалникот на Општината во групата за лобирање, истражување на позицијата на пратеникот, видот на негово образование и т.н.

Работа во групи: пратеници

Поранешниот пратеник Петер Хак на групата пратеници им зборуваше за соработката што Унгарскиот Парламент ја има со НВОи. Тој ја презентираше интернет страната и на пратениците им пренесе искуства од Унгарскиот парламент. Г-динот Хак посочи дека преку интернет страната и отворената канцеларија за граѓаните, тие можат да се информираат за начинот на кој можат да контактираат со пратениците и да добијат информации за седниците на комисиите, законодавството и Парламентот.

Тој исто така го истакна и бројот на амандмани на закони што секодневно пристигнуваат, како и активната улога на граѓаните и НВО секторот кога лобираат за одредени прашања што ги засегаат. Практичните аспекти и искуството што беше изнесено, беше многу корисно за овдешните пратеници.

Препораки:

Препораките за зајакнување на соработката и подобрување на комуникацијата, што беа изнесени за време на работата во мешани групи помеѓу пратениците и НВОи се следните:

I. За Собранието:

- Веб страната на Собранието секојдневно треба да биде надополнувана со информации за дневните активности, дневен ред на седниците, донесените одлуки, изводи од расправите и други битни информации кои на граѓаните и НВОи ќе им овозможат полесно и директно следење на работата на Собранието.
- Да изнајде механизми за зголемување на транспарентноста и изнаоѓање на информации за работата на комисиите, за да можат НВОи и граѓаните да бидат вклучени во нивната работа.
- Да се координираат активностите помеѓу Собранието и невладиниот сектор во насока на олеснување на имплементацијата на усвоените закони.
- Да направи промена на Деловникот за работа на Собранието, посебно во деловите кои овозможуваат учество на јавноста во работата, за да им се даде можност на НВОи поактивно да се вклучат во работата на Собранието и на работните тела.
- Да отвори канцеларија во Собранието, за да се овозможи контакт со НВОи преку која заинтересираните НВОи и граѓаните ќе можат да добиваат информации за предложените закони и како да се вклучат во работата на комисиите.
- Да формира координативно тело во Собранието преку кое ќе се разменуваат информации помеѓу релевантните НВОи и пратениците/ комисиите во Собранието.
- Да организира јавни дискусии каде што ќе можат да присуствуваат сите заинтересирани НВОи и граѓани, со цел да се обезбеди адекватен инпут од јавноста.
- Да се намали бројот на закони кои што се донесуваат по итна постапка, заради тоа што така се елиминира можноста за учество на јавноста во процесот.
- Отварање на канцеларии на пратениците во Изборните единици од каде што се избрани, за да можат граѓаните да контактираат со пратениците и да придонесуваат во донесувањето на одлуките.

II. За НВОи:

- Да се изготви заедничка платформа за соработка помеѓу НВОи и Собранието.
- Да се изготви стратегија за заеднички настап пред донаторите и државните институции.
- Да се изнајде начин за даночна бенифиција на донатори кои инвестираат во проекти од јавен интерес.

-
- Да се формираат коалиции на НВОи кои што работат на иста тема.
 - Да се направи контакт листа на НВОи која ќе им користи на пратениците за пронаоѓање на НВОи кои работат на одредена тема.
 - Да се организира друга слична конференција.

Контакт информации:

Граѓанска асоцијација МОСТ

ул: Вељко Влаховиќ 23-1/6
1000 Скопје, Р Македонија
тел: 02 3296 251, 3296 259, 3296 258
факс: 3238 426
most@most.org.mk
www.most.org.mk

Национален демократски институт

ул: Даме Груев бр.7
1000 Скопје, Р Македонија
тел: 02 3131 177
факс: 3128 333
ndi@ndi.org.mk
www.ndi.org

Annex I

Име на организацијата	Име на учесникот	Контакт телефон/факс	Контакт е-маил
Институт за демократија солидарност и цивилно општество	Влатко Масев	02/217 080	idsocs@mail.com.mk
Здружение за еманципација, солидарност, и еднаквост на жените на Р.М.-ЕСЕ	Даниела Димитриевска	02/298 295 02/211 453	esem@unet.com.mk
Младински Совет Прилеп	Зоран Илиески	048/421 070	msprilep@hotmail.com
Нансен Дијалог Центар	Алберт Хани	02/296 000	ndcskopje@ndc.net.mk
Пермакултурен Мировен Центар – РРС	Џеваир Јашари	042/214 603	xhevair@ppc.org.mk
Сојуз на Студенти на Универзитет „Кирил и Методиј“	Даме Димитровски	02/367 740	ddaammee@freemail.com.mk
Европски Форум	Митко Басов	034/229 156	evropski_forum@yahoo.com
Младински Центар за Превенција и решавање на конфликти	Оливер Велковски	02/399 242	youthcenterprc@macedonia.eu.org
Агенција за поддршка на претпријатија-ESA	Музафер Таири	042/221 080	esagv@esa.com.mk
Етно форум	Тодор Ангеловски	033/271 590	
Здружени на граѓани „Граѓанин“	Орце Ристовски	070/698 713	brega@freemail.com.mk
Здружени на жени албанки „Перспектива“	Нурие Селими	02/638 967	perspektiva@mol.net.mk
Регионален центар за соработка „Спектар“	Методи Цветковски	031/374 712	rccspectar@yahoo.co.uk
Хуманост	Ваид Демири	031/426 966	humanost@mt.net.mk
Медијатор	Горан Велковски	043/412 756	medijator@yahoo.com
Граѓански информативен центар „Спектар“	Снежана Санева	032/384 159	gicspektar@yahoo.com
ЗЕКЖ „Викторија“	Ваљбона Истрефи	046/794 170	woman_victoria@hotmail.com
Граѓаните на Струмица за демократски развој	Кире Георгиев	034/325 006	kiregeorgiev@yahoo.com
Актив за независна иницијатива-АНИ-Штип	Мирјана Гоцевска Стефановска	032/391 991	anistip@hotmail.com
Илинден	Хриситна Јосимовска	070/ 554 436	humani_ilinden@yahoo.com
Полио Плус	Душко Христов	02/298 327	polioplus@polioplus.org.mk
СНВО-и	Зоран Јанкуловски	043/230 623	aplikant2003@yahoo.com
Македонски Центар за Независна Иницијатива	Тања Дамјанска	032/633 119	igor_milev@yahoo.com

Центар за граѓанска иницијатива-Прилеп	Игор Тасевски	048/400 480	ccimk@mt.net.mk
Младински Совет Охрид	Даниела Кузмановска	046/267 210	mladinskisovet_oh@yahoo.com
Младински Образовен Форум	Дарко Јаневски	02/225 206	janevski@mof.org.mk
Меѓаши	Драги Змијанац	02/465 316	first@childrenembassy.org.mk
Цивил	Џабир Дерала	02/123 496	deralla@europe.com
Интер-етник проект	Арбен Фетахи	042/221 970	arben@ipg.org.mk
ДАЈА	Дилбера Камберовска	031/413 662	daja@mt.net.mk
Порака	Виолета Димоска	02/296 960	poraka@mol.com.mk
ОХО	Мартин Мартиноски	02/378 707	contact@oxo.org.mk
АРКА	Феат Камберовски	031/421 362	arka@arka.org.mk
Проактива	Владимир Карчицки	02/113 708	info@proaktiva.org.mk
Здрава и креативна младина	Горѓи Дамјановски	02/443 510	gokdam@mt.net.mk
Младински Совет Гостивар	Мирослав Попоски	042/215 866	msovetqv@freemail.com.mk
Сојуз на организации на жени на Македонија	Гордана Тренкоска	02/134 390	sozm@mt.net.mk
Претседател на комисијата за образование, наука и спорт	Соња Лепиткова	02/112255 070/383957	s.lepitkova@sobranie.mk kobranau@sobranie.mk
Претседател на комисијата за труд и социјална политика	Илјаз Халими	02/163213 070/358383	k-trud@sobranie.mk
Претседател на комисијата за транспорт, сообраќај и врски	Томе Тромбев	02/119634 070/383459	k-transport@sobranie.mk t.trombev@sobranie.mk
Заменик претседател на комисијата за уставни прашања	Каролина Ристова-Астеруд	02/113539 070/383984	sdsm@sobranie.mk
Заменик претседател на комисијата за труд и социјална политика	Ружди Матоши	02/163213 070/362566	
Член на комисијата за Економија	Невзат Бејта	02/112537 070/383913	dui@sobranie.mk
Заменик координатор на ЛДП	Роза Топузовска Каревска	02/111892 070/383814	rozamak@hotmail.com
Заменик претседател на комисијата за контрола на агенцијата за разузнавање и дирекцијата за контраразузнавање	Ефтим Манев	02/119176 070/319140	vmro-dpmne@sobranie.mk
Заменик претседател на комисијата за здравство	Марија Којзеклиска	02/119176 070/383950	vmro-dpmne@sobranie.mk
Заменик координатор на СДСМ	Славица Грковска	070/385584	sdsm@sobranie.mk

Претседател на комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања	Борис Кондарко	02/112255 070/383951	k-delovnicki@sobranie.mk b.kondarko@sobranie.mk
Потпретседател на Собранието на Р.М. и заменик претседател на комисијата за надворешна политика	Агрон Буџаку	02/112324 070/383920	a.buxhaku@sobranie.mk
Потпретседател на Собранието на Р.М.	Лилјана Поповска	02/119110 070/262432	l.popovska@sobranie.mk
Асистент на Генералниот секретар и раководител на сектор за работни тела на собранието	Сандре Нонкуловски	02/112255	s.nonkulovski@sobranie.mk

Annex II

АГЕНДА НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА
“ЗАЈАКНУВАЊЕ НА СОРАБОТКАТА
ПОМЕЃУ СОБРАНИЕТО И НВОИ”

хотел Холидеј Ин, Скопје; 7 Април 2003

- 09:30h – 10:45h **ОТВОРАЊЕ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА**
*панелисти: Питер Хак, Џули Сигал, Шејла Фруман,
Елвис Жутик, Снежана Горѓрвска*
- 10:45h – 11:00h **КАФЕ ПАУЗА**
- 11:00h - 12:30h **РАБОТА ВО ГРУПИ (НВО ГРУПА И ПАРЛАМЕНТАРНА ГРУПА)**
*Претставниците на НВО ќе бидат запознаени со различните видови
стратегии во работењето со парламентарците и ќе бидат
информирани за постоечките можности за нивно учество во
парламентарната процедура;*

*Парламентарците ќе бидат информирани за најразличните искуства
во други земји што се однесуваат на соработката помеѓу
Парламентот и НВО фокусирано на придобивките од ваквата
соработка.*
- 12:30h – 13:45h **ПАУЗА ЗА РУЧЕК**
- 13:45 – 15:15h **РАБОТА ВО МЕШАНИ ГРУПИ, (ДВЕ ГРУПИ)**
*Претставниците на НВО заедно со парламентарците ќе дискутираат
за причините зошто да соработуваат и ќе ги истражат
можностите за подобра соработка.
Структурата на групите ќе ги запази приоритетите на присутните
НВО и на комисиите.*
- 15:15h – 15:30h **КАФЕ ПАУЗА**
- 15:30h – 16:15h **ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ИЗВЕШТАИТЕ ОД ПОЕДИНИТЕ ГРУПИ**
- 16:15h – 16:25h **ЗАВРШНИ ЗАБЕЛЕШКИ**
- 16:30h – 18:00h **КОКТЕЛ**

Annex III

ПЕТЕР ХАК

До април 2002 година, Петер Хак беше член на Националното Собрание на Унгарија; тој беше избран во првите унгарски повеќе-партиски, демократски избори во март, 1990 година. Г-динот Хак беше претседател на Комисијата за уставни, законодавни и судски прашања, а и член на Комисијата за уставни реформи и Комисијата за национална безбедност. Тој е член на Хелсиншкиот комитет на Унгарија и на Алијансата на партијата на слободни демократи, а истовремено учествуваше во нивното основање. Тој е член на Извршниот Комитет на Алијансата од 1992 година. Г-динот Хак, експерт по уставно право, се образуваше на Универзитетот Лоранд Еотвос во Будимпешта, а во 1990 година стана и вонреден професор на Правниот факултет. Долгогодишен пријател на НДИ, тој го има споделено своето искуство со колеги-законодавци преку програмите во Бугарија, Република Чешка, Грузија, Летонија, Македонија, Мароко, Северна Ирска, Палестина и Јемен.

ЏУЛИ СИГАЛ

Џули Сигал во моментот е консултант за граѓанско политичко учество во Мисијата на Организацијата за безбедност и соработка во Европа во Косово и таа е одговорна за развивањето на капацитетот на националниот персонал и за обука за алатките и тактиките за лобирање. Пред да почне со работа во ОБСЕ, во времетраење од една година, г-ѓица Сигал беше директор на програмата за граѓанско учество на Националниот Демократски Институт во КосовоИнститут. Пред да започне со својата работа во Косово во јануари 2002 година, г-ѓица Сигал работеше две години како консултант за невладини организации во САД; притоа помагаќи им поефективно да влијаат на јавната политика. . Пред да стане консултант, г-ѓица Сигал работеше за Конгресот на САД пет години, и тоа како Законодавен директор и Советник за една национална невладина организација во градот Вашингтон.

Во текот на минатите десет години, г-ѓица Сигал има работено со законодавци, невладини организации, медиуми и активисти. Таа е меѓународно признат тренер за лобирање и комуникација со гласачите. Конечно, г-ѓица Сигал е адвокат специјализиран за слободата на избор на религија.

ШЕЈЛА ФРУМАН

Г-ѓа Шејла Фруман има повеќе од 20 години искуство во политиката и медиумите. Таа работеше на највисоко владино ниво во кабинетот на Премиерот на Британска Колумбија, Канада, како Директор за комуникации советувајќи го премиерот и неговиот кабинет од 1991-1995 година. На оваа позиција таа раководеше со владината програма за истражување на јавното мислење и беше одговорна за развој на политичката и комуникациската стратегија. Таа поседува преку 15 годишно искуство во подготвување и спроведување на изборни кампањи, односи со медиумите како и советување и обучување на голем број политички кандидати.

Од 1995 до 2001 година, г-ѓа Фруман е Претседател на Strategic Market Communications каде што соработуваше со политичари и клиенти од јавниот и од приватниот сектор.

Г-ѓа Фруман се појави како политички коментатор на телевизија и радио и имаше своја колумна на тема на политиката и медиумите. Таа беше еден од основачите на некомерцијална радио станица каде што беше домаќин на дневната програма за јавни афери.

Таа многу години работеше во работничкото движење како Директор за комуникации на најголемиот синдикат во нејзината провинција и делуваше како портпарол и виш советник по комуникации на Претседателот. Таа ја започна својата кариера како активист и застапник во невладиниот сектор, каде што работеше со граѓански групи на различен број прашања вклучувајќи ги и урбаниот развој и реформата на изборниот систем.

Г-ѓа Фруман е магистар по комуникации. Таа дојде во Македонија во 2001-та година на позицијата на НДИ Директор за Македонија.

ЕЛВИС ЖУТИЌ

Г-нот Елвис Жутиќ во моментот е директор на Парламентарната програма на Националниот Демократски Институт во Република Македонија, а претходно ја имаше истата функција во Федерацијата на Босна и Херцеговина во Сараево. Тој работи за НДИ од 1997 година на зајакнување на законодавните институции во Босна и Херцеговина како основа на демократското општество, и врз развојот на политичките партии со посебно нагласување на структурата и организацијата на изборната кампања. Пред да му се приклучи на НДИ, Г-нот Жутиќ беше директор на приватна компанија за извоз-увоз, како и член на СДП (Босна и Херцеговина) каде што беше претседател на младинската организација во неговиот роден град Вареш.

Од ноември 2001 година, Г-нот Жутиќ работи како директор на Парламентарната програма за Федерацијата на БиХ. За време на овој период тој редовно ги советуваше пратениците и водството на Собранието. Тој исто така спроведе два круга на програма со

практиканти во Собранието на БиХ како и во постојаната Комисија за избори и ја помогна на владината Ад-Хок Комисија во врска со Деловникот, како и на Ад Хок Комисијата за Кодексот на однесување. Г-инот Жутиќ исто така организираше и Конференција за зајакнување на врската помеѓу пратениците и НВО-и како и Конференција за пратениците на тема комуникација со гласачите. Г-инот Жутиќ даде совет и помош при дизајнирањето на службената веб-страница на Собранието на Федерацијата на БиХ.

Г-инот Жутиќ има напишано голем број на публикации вклучувајќи го и Прирачникот за ориентација за новоизбраните пратеници. Тој исто така подготви и Прирачник за техники на комуникација со гласачите како и Прирачник за “Како да се организираат јавни расправи”, и двата во 2002 година.

Тој има организирано голем број на обуки и семинари за активисти на политичките партии во врска со техники за спроведување на изборна кампања. Тој исто така го подготви и преведе Прирачникот за набљудувачи на избори за локалните избори во 1998 и директно ги помагаше партиските регионални изборни штабови.

СНЕЖАНА ЃОРЃЕВСКА

По професија е дипломиран правник, има дипломирано на универзитетот св. Кирил и Методиј во Скопје, 1998 год., по што има две години работено во основниот суд во Тетово. Има долгогодишно искуство во работа во невладини организации, на полето на екологијата и меѓуетничките односи. Во 2000 год. е ангажирана и на проект на Европската комисија работејќи за Луи Берже (француска надзорна компанија) како преведувач и администратор, стекнувајќи се и со искуство за работење по ФИДИК правилата. Во изборите, и набљудувањето за прв пат е вклучена за време на Локалните избори 2000 година, како координатор за тетовскиот регион во рамките на коалицијата Граѓани за граѓаните. Како посебно заинтересирана за изборната регулатива вклучена е во изготвувањето на препораките за измена на Законот за избор на пратеници усвоени на тркалезната маса организирана во рамки на истата коалиција и изготвувањето на амандмани доставени до Собранието на Р.Македонија.

Во “МОСТ” е еден од основачите по што по избирањето за претседател е именувана и за директор на кампањата Домашно набљудување на парламентарните избори 2002. Како директор и претседател надлежна е за координирање на сите активности, претставување и застапување на организацијата и развивање на нови програми. Посебно внимание и интерес посветува на развојот на невладиниот сектор како мошне важен сектор во

цивилното општество и одговорно, законито и транспарентно работење на државните институции.